

vált. Az információs kompetencia fejlesztése a rendszer teljesítőképességének döntő tényezője. A felsőoktatásban ennek megfelelő súlyt kell kapnia az információs kompetencia célzott tanításának.

A minisztérium fejlesztési politikájának sarokpontjai

A BMBF dokumentuma (Information vernetzen – Wissen aktivieren) a stratégiai tanulmányra alapozva jelöli ki a fejlesztés súlypontjait. Nyitott hozzáférésre és teljesítőképes digitális információs rendszerekre van szükség. A használat akadályait le kell bontani, és átfogó elektronikus információellátást kell biztosítani. Célcsoportra orientált szolgáltatásokra van szükség, amelyek lehetővé teszik a világszerte rendelkezésre álló információhoz való hozzáférést. Az információs kompetenciát az oktatási rendszer úgy tekintse, mint a modern társadalom alapvető készségét.

A kutatás és a tudomány információs ellátásának hálózatai csereszabotosságot kívánnak meg. A német szakmának részt kell vennie a nemzetközi szabványok kidolgozásában, s nemzeti szinten meg kell teremteni az együttműködés fórumait és eszközeit, egységes szolgáltatásokra, szabványokra, metaadatokra van szükség a konkrét alkalmazási területeken.

A politika a rendszerek versengését kívánja elősegíteni. A meglévő potenciál optimalizálása érdeké-

ben az információellátás hagyományos struktúráit tovább akarja fejleszteni, ugyanakkor támogatja az alternatív publikációs formák kifejlesztését is.

Az állami információs szervezetek feladatait stratégiailag újra kell fogalmazni. Teljesítőképes hálózatokra van szükség, hogy nemzetközi versenyképességük biztosítva legyen. Az információs hálózatok felépítése fontos lépés ebben az irányban. Az információs termékeket úgy kell kialakítani, hogy integrálhatók legyenek a felsőoktatási intézmények és a vállalatok, sőt az egyéni tanulmányi és munkakörnyezetek információs rendszereibe. Egy átfogó, interdiszciplináris hozzáférési rendszer jöjjön létre, amely hozzáférést nyújt a tudományos információhoz; ezt szakmai platformok egészítsék ki, amelyek egy-egy szakterület információs és kommunikációs igényeit a lehetőséghez képest optimálisan elégítik ki.

A BMBF tovább akarja folytatni az érintett szervezetekkel, intézményekkel és személyekkel a dialógust, hogy célzottan támogassa az innovatív koncepciókat, és továbbfejlessze Németország információs infrastruktúráját, hogy a használók akadálytalanul férhessenek hozzá a világszerte rendelkezésre álló tudományos információkhoz, tisztességes feltételek mellett.

/SCHÖNING-WALTER, Christa: Die DIGITALE BIBLIOTHEK als Leitidee: Entwicklungslinien in der Fachinformationspolitik in Deutschland. = Zeitschrift für Bibliothekswesen und Bibliographie, 50. köt. 1. sz. 2003. p. 4–12./

(Papp István)

Állami könyvtárpolitika Oroszországban

A globális informatizálás és a mind átfogóbb regionalizálás következtében új könyvtárügy-fejlesztési paradigma érvényesül Oroszországban. Az állami könyvtárpolitikának, amely egyik komponense az állam társadalomkorszerűsítési törekvéseinek, arra kell törekednie ebben az átmeneti korszakban, hogy a könyvtárak az információs technika használatbavételével mielőbb leküzdjék elmaradásukat a világszinthez képest.

Az ország kulturális minisztériumának a 90-es években számot kellett vetnie a *mindent egymagad* módszer teljes ellehetetlenülésével, s helyette a maga számára azt a feladatmeghatározást elfogadnia, miszerint neki kell kijelölnie a központi

könyvtárfejlesztés céljait és prioritásait, s egyszersmind irányítani a tárcához tartozó könyvtárak munkáját. Az első feladatköteget úgy, hogy tárcaközi együttműködést valósít meg, a másodikat pedig a regionalizálási folyamatok „farvizének” hasznosításával.

A modernizálási erőfeszítések vezető fogalma az országos könyvtári számítógép-hálózat, a *LIBNET*, amely 1992-ben vett – előkészületi szinten – rajtot. Közben azonban úgy felgyorsult az információs technikák és technológiák fejlődése, hogy alig győzték az időközben kialakult tervet a fejlődéshez módosítani, nehogy véletlenül a „spanyolviaszt” találják fel végrehajtása keretében. Így aztán 1997

és 2001 között indult el a LIBNET megvalósításának első szakasza. (A második szakaszt a 2002 és 2005 közötti évekre tervezték.)

Az első fejlesztési szakasz főbb eredményei az alábbiak:

1. Sikerült a kutatásirányítással és informatizálással foglalkozó különféle oroszországi főhivatalokkal elfogadtatni, hogy a könyvtárak jelentős hatással vannak az egységes információs-kulturális és művelődési-képzési tér kialakítására.
2. A valamennyi állampolgár számára adott információs jog ideológiáján alapuló LIBNET-ideológia más tárcák és intézmények analóg ideológiájának megalapozására gyakorolt pozitív hatást.
3. A LIBNET ágazati és regionális résztervei reálisan végrehajthatók az adott ágazat/régió feltételei közepette.
4. Érzékelhetővé vált az orosz könyvtárak jelenléte az interneten: a világháló orosz nyelvű szegmensében kb. 200 könyvtár honlapja tájékoztat tulajdonosaik állományi gazdagságáról.
5. Létrejött az új technikához szükséges szabványok gyűjteménye, amelyek közül a RUSMARC a legfontosabb és legközismertebb.
6. A nemzeti könyvtárak nekiláttak a különféle besorolási fájlok felhalmozásának.
7. Megújult a katalogizálás szabványrendszere. A SIBID tükrözi az elektronikus környezet reáliáit.
8. A LIBNET program keretében megszületett az OPAC-Global programtermék, amely realizálja az integrált automatizált könyvtári rendszer funkcióit, miközben a webtechnológiát használja.
9. Kifejlesztették az NIBC LIBNET-et, hogy lehetővé váljék az orosz könyvtárak központi katalógusának létrehozása.
10. Folytatódott a kulturális minisztériumhoz tartozó könyvtári hálózatok számítógépparkjának korszerűsödése.
11. Együttműködési alapon országosan elkezdődtek a regionális információs-könyvtári hálózatok munkálatai. Ezek az országos LIBNET rendszer tagjai lesznek.
12. Tömegessé vált a cédulakatalógusokban található állomány rekonverzációja. Kimunkálták az Oroszországi Föderáció retrospektív nemzeti bibliográfiájának tervezetét, és elkezdték e mű megvalósítását.
13. A távolsági hozzáférést és könyvtárközi kölcsönzést lehetővé tevő EDD technológia alkalmazásának száma tovább növekedett. (Jelenleg 200 olyan könyvtár van az ország különböző régióiban, amely ezt a szolgáltatást tudja nyújtani.)
14. Nagy figyelmet fordítottak a LIBNET program információs és kiadványi előkészítésére. A folyó-

iratokban megjelent cikkeken-tanulmányokon kívül számos gyűjteményes kötetet is publikáltak e témakörből.

15. A nyilvános könyvtárak vezető intézményeiben sorra-rendre alakulnak meg a jogi információ nyilvános központjai. 2002-re több mint 300 lett belőlük.

16. Miközben a LIBNET (különféle részprogramjaival) gyakorta szerepel az oroszországi döntéshozó szervek napirendjén, a nemzetközi érdeklődés is megnyilvánul iránta. Az UNESCO a kezdetek kezdetétől támogatja a programot. 1996/1997 óta anyagilag is.

„Szabad hozzáférést kell biztosítani az állampolgárok számára az orosz és külföldi könyvtárak elosztott információvagyonához a korszerű számítógépi technikák és telekommunikációs eszközök igénybevételével” – a LIBNET céljának ez a tömör megfogalmazása teljes mértékben egybeesik az IFLA célkitűzéseivel.

A finanszírozás bizonytalanságai miatt ebben az első realizálási szakaszban, azaz 1997 és 2001 között több részprogram elindítása és megvalósítása szenvedett késedelmet. Az imént vázolt, még oly örömdetes eredmények tulajdonképpen a „szelektív megvalósulás” címszava alá sorolhatók és sorolandók.

A 2002 és 2005 közötti második fejlesztési szakasz kilátásai sokkal jobbak, mivel a LIBNET továbbépítése 2001-ben bekerült az *Oroszország kultúrája* elnevezésű szövetségi célprogramba, s ott máris elindította a szükséges jogszabályozási munkákat, illetve beruházási-fejlesztési-működési mechanizmusokat.

A LIBNET program keretében megvalósuló oroszországi információs-könyvtári számítógépi hálózat reális eszköze annak, hogy az Oroszországi Föderáció területén megvalósuljanak az *Okinavai Charta* és az *Információt mindenkinek* UNESCO-program eszméi. Ez a két program a „nemzetközi intellektuális együttműködés” politikájának erősödéséről tanúskodik, s minden remény megvan (Oroszországban is) arra, hogy megvalósulása előtt sem tornyosulnak majd leküzdhetetlen akadályok.

/KUZ'MIN, E. N.: Gosudarstvennâ bibliotečnaâ politika v Rossii: itogi i perspektivy. = Naučnye i tehničeskije biblioteki, 1. sz. 2003. p. 66–81./

(Futala Tibor)